

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

РІК XXXI

ЛЮТИЙ 1984

Ч. 2. (349)

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

ЗАГАДКИ РОЗВАГИ

ГРЕБЕНІВКА

(Уклад Володимир Кривокульський)

	1	2	3	4	5	6	7	8
I								
II								

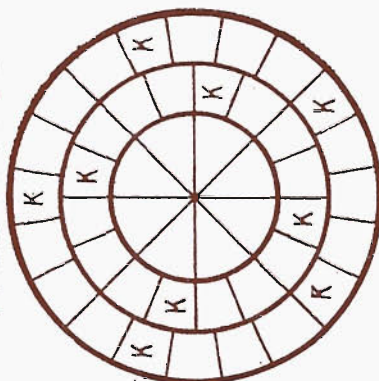
У вільні поля від 1 до 8, читані згори вниз, вписати літери, з яких постали б слова:

1. Інакше — сміхуни, кльовни.
2. Вибуховий, розривний матеріал.
3. Інакше — дія на сцені.
4. Ріка в Карпатах.
5. Інакше — сила.
6. Інакше — напій.
7. Місцевість на Лемківщині, тепер під Польщею.
8. Рід матеріалу на одержу.

При правильній розв'язці рядки, позначені римськими числами I і II, читані поземо, дадуть прізвище нашого поета й заголовок однієї його поеми.

ЛОМИГОЛОВКА

Ось тут бачите коло, поділене на клітки. В клітки вписано дев'ять літер „К”. Заповніть вільні клітки так, щоб вийшли слова, які починаються й кінчаються літерою „К”. Кожне слово має складатися з п'яти літер, наприклад „ко-ник”.

СКІЛЬКИ ДНІВ?

Розгулявся місяць лютый,
Сніговію розкрутив,
В сніговії-заметілі
Він два дні згубив.

Гу-гу-гу, лютує лютый,
Найкоротший з місяців,
Але лютому доволі
(Відгадайте — скільки) . . . днів.

В. Д.

ЗАГАДКА

Що то, що за біла вата, Що то, що за білий пух,
Що від неї біла хата? Що сідає на кожух?
Що то, що за біле пір'я, Що за пух це, пір'я, вата —
Що покрило все узгір'я? Відгадайте, дитинчата!

ХТО ВОНА?

Мас темне личко, Звірі сплять і квіти,
Чорну сукню носить, А вона їде полями,
Золотими гудзиками Селами, містами.
Прибирає коси. Відгадати — легка річ:

РОЗГАДКА загадки „МАГІЧНИЙ КВАДРАТ” у числі „Веселки” за СІЧЕНЬ ц. р.: 1. Остап. 2. Свати. 3. Тарас. 4. Атака. 5. Писар.

ЯКІ ЦЕ СЛОВА? Бог Предвчний народився...

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

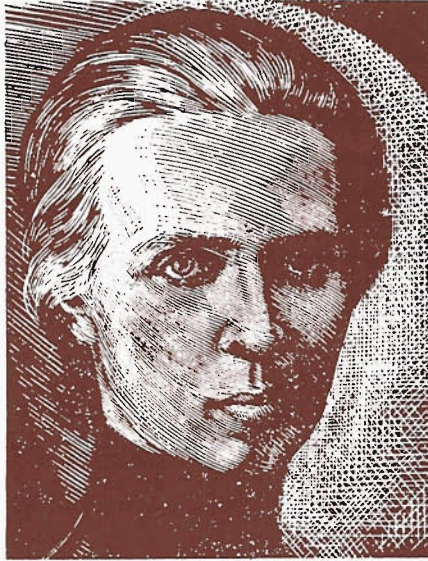
ISSN 0300-6379

Обкладинка роботи Ірини Молодецької

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Supscription \$8.00 per year UNA members \$5.00 per year
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ірина Молодецька — Діти ліплять сніговика

ЯК МАЛА ЛЕСЯ СТАЛА ВЕЛИКОЮ ПИСЬМЕННОЮ

Леся Українка

Майже всі ви, діти, читаєте не тільки книжечки, але й дитячі журнали. А є й такі діти, що пишуть і посилають до своєї улюбленої газетки листи, малюнки, загадки, а то й оповідання та вірші.

Про одну таку дитину розкажемо вам у цій розповіді. Народилася вона 25-го лютого 1871 р. у Зв'ягелі (нова назва — Новгород Волинський). Називалася Леся. Вже змалку відзначалася письменницьким талантом. Мавши 9 років, вона написала вірш п.з. „Н а д і я”. Ось він:

Ні долі, ні волі у мене нема,
Осталася тільки надія одна.

Надія вернутись ще раз на Вкраїну,
Поглянути ще раз на рідну країну.

Поглянути ще раз на синій Дніпро, —
Там жити, чи вмерти, мені все одно;

Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкі гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

Ця поезійка постала під впливом жалю й туги Лесі за своєю улюбленою тіткою Оленою Анто-нівною Косач, яку російсько-царська жандармерія вивезла на Сибір за її письменницьку творчість та громадську діяльність для добра українського народу.

Незабаром, бо в 1884 р., у львівському часописі „Зоря” появилася невеличкий вірш п.з. „Конвалія”, підписаний псевдом Леся У к р а ї н к а. Мало хто з читачів „Зорі” знав, що цей вірш написала 13-літня дівчинка. А вже ніхто не сподівався, що його авторка стане згодом славною українською поете-

сою і займе місце поруч Тараса Шевченка й Івана Франка.

Мати Лесі (справжнє ім'я й прізвище дівчинки — Ляриса Косач) була письменницею і вживала псевдо Олена Пчілка (називалася Ольга Косач). Вона теж видавала й редагувала в Києві журнал для дітей і молоді „Молода Україна”. Зауваживши в Лесі письменницькі здібності, мати почала заохочувати її працювати над собою. Дівчинка пильно читала книжки українських письменників, вивчала рідну історію, пізнавала мови й історію інших народів. Писання Лесі почали щораз частіше появлятися в львівській „Зорі” та в журналі для дітей „Дзвінок” у Львові й у київській „Молодій Україні”.

Леся Українка написала багато віршів, опові-дань, казок для дітей. Її бажанням було редагувати журналик для дітей „Дзвінок”, але затьожна недуга не дала їй змоги цього зробити.

Згодом Леся почала писати й для дорослих. Гаряча любов до України, до її народу, до україн-ських дітей, до рідних сіл і лісів, до рідних піль — ось про що пише-співає Леся в своїх творах. Поетка закликає земляків боротися за кращу долю, палко любити землю батьків і дідів наших та все, що рідне. Вона навчає нас, що „сором хилитися, долі коритися”, сором плакати, сором гнутися перед ворогами. Треба бути відважними, сміливими й завзятими.

Прикладом хай послужить її вірш „Як дити-но ю б у в а л о”...:

Як дитиною бувало
Упаду собі на лихо,
То хоч в серце біль доходив,
Я собі вставала тихо.

„Що болить?”, мене питали,
Але я не признавалась, —
Я була малою горда —
Щоб не плакати, я сміялась.

Найкращим твором Л. Українки є драма-казка „Лісова пісня”, в якій авторка змалювала чарівну красу української землі, народні вірування й життя людей серед рідної природи. Сьогодні писання Л. Українки славні не тільки в Україні, але й перекладені чужими мовами. З „Лісової пісні” зроблено кіно-картину.

І по всій Україні стало відоме ім'я і твори отої недавно маленької і невідомої дівчинки. Минули роки й ось сьогодні цілий український народ з пошаною згадує Лесю Українку і славить її, як велику письменницю. Багато вас, українських дітей, читає і вивчає напам'ять її чудові вірші, а ваші батьки й матері захоплюються красою й мудрістю її книжок, її творів. ➡

Прожила Леся недовго, бо всього 42 роки. Померла 1913 р. і поховали її в Києві. І хоч недовго жила вона, хоч ціле життя тяжко мучилася і часто не підводилася з ліжка — писала для всіх нас — і для дітей, і для дорослих, писала свої великі, чудові твори.

Ось за те ми й шануємо Лесю Українку, святкуючи її роковини, знайомимось з її творами, думками.

В лютому 1983 р. минуло 70 років із дня смерті славної поетеси.

Надіємось, що в кожній українській школі діти

зі своїми вчителями та батьками віддадуть пошану Лесі Українці, хоча б прочитаним або вивченим напам'ять одним віршем цієї могутньої письменниці.

Про дитячі й юначі роки поетеси прочитайте книжку Гліба Лазаревського п.з. „Молодість Лесі Українки” і три оповідання Володимира Барагури з його збірки „Меч і книга”, а саме: „Перші кроки на верхів'я”, „Лесина кізочка” й „Гомін вод весняних”.

За „Світанком” опрацював В. Б.

Леся УКРАЇНКА

ЛІТО КРАСНЕЄ МИНУЛО

Літо краснеє минуло,
Сніг лежить на полі;
Діти з хати виглядають
В вікна... шкода волі!
Діти нудяться в хатині,
Нудять, нарікають:
— І нащо зима та люта? —
Все вони питають. —
Он все поле сніг завіяв,
Хоч не йди із хати!
У замкнуті дивись вікна,
Ніде й погуляти!
Сніз з морозом поморозив
Всі на полі квіти...
Деся зима та не скінчиться! —
Нарікають діти.
Ждіте, ждіте, любі діти!
Літо знов прилине,
Прийде мила годинонька,
Як зима та згине:
І завітне ваше поле,
І зазеленіє, —
Знов його весна прекрасна
Квіточками вкриє.

Леся УКРАЇНКА

МАМО, ІДЕ ВЖЕ ЗИМА

„Мамо, іде вже зима,
Снігом травицю вкриває,
В гаю пташок вже нема...
Мамо, чи кожна пташина
В вирій на зиму літає?” —
В неньки спитала дитина.

„Ні, не кожна, — одказує мати, —
Онде, бачиш, пташина сивенька
Скаче швидко отам біля хати?
Ще зосталась пташина маленька!”

„Чом же вона не втіка?
Нащо морозу чека?”

„Не боїться морозу вона,
Не покине країни рідної,
Не боїться зими навісної,
Жде, що знову прилине весна.”

Вирій, або ірій — теплі околиці, куди деякі породи пташок відлітають у зимову пору; одказує — відказує, відповідає; втіка, чека — скорочені форми замість втікає, чекає; навісний — докучливий (boring, annoying).

Леся Українка МЕТЕЛИК

(Ілюстрації Петра Холодного)

Бідний нічний сірий метелик сидів у темному вогкому льоху, за бочкою з капустою. Сидів він сумно, стуливши свої темні крильця. Так смутно йому було, дармащо не був він там самотнім, — мав таки сусіда: сусід той був лилик. Та з того сусідства невелика була користь для метелика: лилик був неговіркий, понурий собі, та до того ще з якимсь презирством дивився на бідного метелика, — сказано, нерівня!

Лилик сидів тихо в своєму куточку, ні за чим не жалкував, та нічого й не бажав, хіба тільки кута ще темнішого, щоб сидіти там спокійно і ніколи того прикрого, вразливого світла не бачити. Правда, тут у льоху теє світло не дуже докучало, — а все таки часами дехто надходив зо свічкою, навіть часом над бочкою нахилився, набираючи капусти, — і це було дуже прикро лиликові; коли б сила, він теє світло крилами згасив навіки!

Метелик на своїм недовгим віку ще не бачив світла, душею тільки чув, що десь то є сторона краща, ясніша, ніж його рідний лях, бо часом з малого віконця, що було в льоху, падав бліде-сенький промінь, та не міг метелик розібрати, що то воно таке теє світло і яке воно повинно бути. У темному куточку промінець той був ледве примітний, — тоненький, як ниточка, та блідий, мов погляд недужої дитинки. Летіти шукати того світла метелик не мав відваги й сили.

Хто знає, може наш метелик так і вік свій короткий звичував би у темряві самотній, — та інша доля судилася йому. Якось прийшла служниця по капусту до льоху та й поставила свічку долі, якраз навпроти метелика. Боже, яким величним, блискучим, повабним здалося метеликові те світло! Він затріпотів крильцями і хотів кинути на світло, але служниця в ту хвилину взяла світло й подалася геть із льоху. Не втерпів метелик, забув своє безсилля, забув свою несвідомість. „Світло, світло!“ — і полинув за ним. Лилик тільки свиснув йому вслід, потім заліз ще далі за бочку й заснув. Нічого йому ніколи не снилося. А метелик полетів та й полетів за тою свічкою так швидко, скільки сил було в його бідних крильцях.

Аж ось він опинився у великій кімнаті; там сиділо за столом велике товариство. На столі була ясна-ясна лампа, — метелик аж оторопів від того проміння і безсилий упав на стіл, тріпочучи

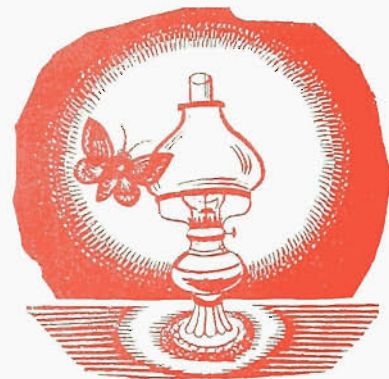
крильцями. Хтось із товариства хотів його прогнати з стола, але він, опам'ятавшись, знову зірвався й почав кружляти понад ляппою щораз меншими і меншими кружками: хотів він бачити якнайближче те ясне сонце, яким йому здавалася лампа. Чи думав він, що там життя стратить? Хто ж бачить смерть у сяєві? Воно горить, миготить, міниться, — там світло, там світло, там життя! Метелик летить все ближче, ближче до згубливого світла. Даремне його відганяли від світла. І от метелик влетів у самий полумінь. Трісь! Оце ж йому й смерть! Лампа спалахнула, а далі знову почала горіти з такою самою ясністю, як і перше. Дурне створіння! — мовив дехто з товариства: — Хто велів йому летіти на огонь? І жемуть його, так ні, таки лізе! дурному дурна й смерть!”

А хіба ж розумніша була б його смерть, якби він навіки заснув у темному льоху? Те світло спалило його, але він рвався на простір! Він шукав світла!

Завдання: поясніть цю казку. Що означає темрява, а що світло? Кого розуміє Леся Українка під постаттю лилика, а кого під постаттю метелика? Що вам більше подобається — лилик, який хоче провести все життя у темряві, чи метелик, який змагає до світла? З чим пов'язане змагання до світла? Що, на думку Лесі Українки, вартісніше — животіти й нидіти весь вік у темряві, чи змагати до світла, хоч може прийдеться заплатити й життям за цей ідеал?

Три найкращі відповіді надрукуємо в „Веселці“, а поміж авторами розльосуємо гарну книжкову нагороду. Реченець надсилання відповідей — до кінця березня ц. р.

Казка „Метелик“ написана 1890 р. Вона була друкована в дитячому журналі „Дзвінок“.

БІДНИЙ ЧОРТ ТА ЛИХА БАБА

(Казка — Ілюстрації Ярослави Кучми)

В одному селі жила лиха-лиха баба. Мала вона гарну хатку і рясний сад та ніколи не просила туди своїх внуків, бо скупа дуже була. Наймичку побивала, а пастушка морила голодом. Така вже лиха була ця баба.

Якось зайшов у те село старий чорт. Його прогнали з пекла, бо не міг уже ні вогню розкласти, ні грішників на вилах підносити, ото й пішов він по світу блукати. Куций жупан його злиняв на сонці, копита сходилися, а хвіст присох. Люди здалеку оминали його, боялися і приступити до нього, коли він на вулиці перейняв кого та просив шматок хліба або води — тікали від нього. Голодний, спраглий, ішов він далеко, аж зайшов у те село та під ту хату, де жила лиха баба.

Баба, побачивши чужого, хотіла вже взяти рогача та й прогнати з двору. Але глянула на нього й зацікавилася. Такий якийсь смішний і ні до кого не подібний. Ні, вона такого не бачила! Тихенько підійшла до нього, а тоді як не вигукне:

— Ти хто такий і чого шукаєш у моєму дворі, харцизяко? — запитала й грізно насупила брови.

— Ти хіба не бачиш? — відказав він. — Я чорт!

— Чорт? — злякалася баба. — Чого ти хочеш від мене? Га? — а ноги аж трусяться в неї.

— Нічого я не хочу від тебе... От сів, відпочиваю, бо дуже наморився.

— Наморився? — повторила зчудована баба. — А хіба чорти моряться?

— А якже! І стомився, і голодний, і води хочеться. Може даси мені води напиться?

Баба вже не знала, що робити з дива. Коли дам кухлик води, — думала собі, — то не збіднію, ще подивлюся, як оце чорт воду питиме! Пішла в хату, винесла кухоль, нахилилась до колодязя, зачерпнула води й дивилась на чорта. А він витягнув руку по кухоль, перекинув його й почав його так жадібно пити, аж вода булькотіла в горлі. Випив кухоль і ще попросив. Баба ще дала води й дивувалась, як оце чорт та воду п'є. А чорт погасив спрагу, трішки підвівся й скинув капелюха з голови, аж баба побачила в нього маленькі ріжки на голові.

— Бабко, голубко, — попросив чорт, — дай мені ще шматок хліба, бо дуже голодний. Будь добра!

— Добра? Ач, який хитрий! А хіба тобі не відомо, що в усьому селі немає такої лихої та сердитої баби, як я? І чого б то для тебе, для чорта, я мала б стати доброю? — вона підступила до нього грізно затиснувши кулаки.

— Чорт злякався й хотів тікати, та раптом похитнувся і впав.

— Бачиш, — заплакав чорт, у мене й сил немає підвестися. Невже тобі, бабо, не сором, щоб я залишався в твоєму дворі? От дай шматок хліба, я підсилюсь і піду собі геть. Ще й подякую тобі.

— Не потрібна мені твоя подяка! — крикнула баба, та зразу пригадала, що люди й справді будуть сміятися, коли побачать в неї чорта. І вона пішла до хати та винесла кухлик молока та шматок хліба. — Ну, пий, підкріплюйся, чорте, й забирайся з мого двору, щоб люди не сміялися.

Випив чорт молока, поїв хліба й стало йому легше. На радісах, що сили до нього вернулись, глянув любенько на бабу та й каже:

— Хотів би я подякувати тобі за гостину. Скажи, чого хочеш!

Задумалася баба, задумалась і нічого не могла видумати. Тоді чорт і піддає:

— Може хочеш кращої хати та більшого саду? Та баба стріпувала руками.

— Не хочу! Щоб по моїй смерті поганці-внуки нею раділи?

— Тоді може хочеш грошей?

— І грошей не хочу, бо прийде який злодій і забере їх у мене.

— А, може, хочеш більше слуг, наймитів?

— Чого? Щоб розживалися на моєму добрі? Не хочу!

Тоді чорт посміхнувся під вусом і каже:

— Знаєш, бабо, що? Я зроблю так, щоб твоя гарна хата похилилася в землю, почорніла, в садок

напу цу черви, щоб сточила дерева, а челядь, ту що маєш, розжену від тебе геть! Тоді ніщо з твого добра не залишиться іншим. Добре так буде?

— Подумала баба, подумала, й каже:

— Добре, хай буде так!

І тільки сказала це, а чорта як і не було, хата почорніла, затрусилась, сіла в землю й виглядала, наче б їй було сто років. Вбігла баба в середину та й ударилась об одвірок, такий низенький зразу став. А в середині! Стіни чорні, облуплені, піч розвалена, на старому миснику самі черепки. Заплакала гірко лиха баба й вибігла в садок. А садок, який родив солов'ячкі грушечки та соковиті яблука — запущений, запущений! Кудись ділися молоді яблуньки та вишні, а на їх місці бовваніли сухі пеньки, що вже й не родили овочів. Хотіла кликнути наймичку та пастуха, але не діждалася своїх слуг. І знову заплакала гірко лиха баба та й заголосила:

— Ой, коли б я не така лиха та скупа була, та не чорт оцей старий, то жила б і досі люблю в моїй хатині, їла б яблечка і грушечки солодкі... А так? Хто допоможе мені побілити хату, подоїти корову, садок від черви обікрати? — ходила по дворі й голосила, але сусіди, хоч і чули, та боялись і заглянути до неї.

Була вже ніч, коли баба очуняла й надумала:

— Не йнакше, а піду й відшукаю того чорта, хай відмінить моє бажання.

Підперла хату кілком, узяла костур у руки й рушила шукати чорта. Довго йшла, людей розпитувала, пройшла десять сіл і десять міст, аж вийшла на десяту ріку. А на березі прали жінки білизну. Баба жінок тих запитала, чи не бачили вони, кудю пішов старий кумедний чорт у вилялому жупані та в потертому капелюсі. Жінки показали на ліву сторону боці ріки, а під лісом хатку.

— Отам мабуть і чорт живе, бо люди так і кажуть: „Там чорт на добраніч віддає“.

Перебрела баба річку, увійшла в ліс, а тут і ніч запала, нічого не видно, ні хати, ні дороги. Заплакала баба гірко.

Була б ото сиділа в хаті, хоч і старій, а то прийдеться загинути в лісі!

Ні води не було поблизу, ні ягідки, а до чортової хати не видно дороги. Сіла баба під деревом та й думає:

— Ото настане день, перебреду знову річку, мину я села й вернусь до своєї хати.

Аж чує — дзюрчить джерело. Підвелась баба, нахилилась і випила водиці та такої доброї, такої свіжої, що наче наїлася та помолодшала. І пішла вона чимскоріше з того лісу, минула річку й пішла десятима селами й десятима дорогами до своєї хати.

ЛИХА БАБА І ЇЇ ГАРНА ХАТА

А по дорозі зустріла її дитина та й дала їй яблечко. З'їла вона те яблечко й подумала:

— Коли обчищу мій садок та приведу до ладу, дам тій дитині десяток яблук!

Зустріла її друга дитина та дала їй окраєць хліба. Згадала баба свою піч і думає:

— Коли вимажу піч, напечу хліба — всіх обдарую!

І рада-раденька поспішала додому. А коли бачила, як корів гнали пастушки з поля, згадала свою челядь:

— Ніколи вже більше не кривдитиму їх!

Було під вечір. Ще далеко від своєї хати, водила за нею сумними очима.

— Де ж то моя старенька хата, мій пустий садок?

Та не могла їх знайти. На тому місці стояла біла рівенька хата, довкола шумів густий сад, а наймичка й пастушок поралися у дворі. Баба стала перед воротами, а тоді, перехрестившись, зайшла у двір.

З того часу ніхто не чув про лиху бабу в селі.

Пояснення—словничок: **скупий** — avaricious; **вила** — pitchfork; **зліняти** (про одіж) — to fade; **копито** — hoof; **рогач** — oven fork; **харцизяка** — розбишака (ruffian, bully); **наморитися** — змучитися; **кухлик** — горня; **колодязь** — криниця (well); **підкріплятися** — to be strengthened; **наймит** — hireling; **розживатися** — розбагатіти; **черв** — worm; **челядь** — тут: слуги; **одвірок** — door-post, jamb; **черепок** — crock, shard; **голосити** — гірко плакати; **костур** — палиця (staff, stick); **потертий** — shabby; **джерело** — spring; **окраєць** — crust of a loaf.

Заяпитання: Чому лиха баба стала доброю і чому її старенька хата стала новою, а пустий садок зазеленів?

СОН ПРО МОРОЗА

Попід гаєм вітер грає,
Не вщухає ні на мить,
Скаче, стогне, завиває —
Юрчик спить...
І крізь сон йому верзеться,
Що під гаєм, під ліском
Сивий дід стоїть, трясеться
З довгим-довгим костуром.
Борода, мов метелиця,
Мов бурулька — довгий вус,
Аж на груди опустився
І примерз до білих уст.

Сиві брови, мов би хмарка,
Залягли на пів чола,
А ледяні очі шпарко
Линуть скося до села.
А навколо зайченятка
На тонесеньких лапках
Витанцьовують так гладко
Аркана і гопака.
А під сірими лапками
Сніг легенько: рип та й рип!
Дід гугнявить: „Зимо-мамо,
Борошна нам трохи всип!”
Сипле вже зима крізь хмару,
Мов крізь сито — срібний пух;
Ліс — не ліс, а дивні чари,
В білий прибраний кожух.

А маленькі зайченятка
Не вгавають ні на мить...
Повна снів тепленька хата —
Юрчик спить...

Вщухати — переставати, втихати; верзтися — уявляти собі;
костур — груба палиця, цінюк (crutch, stick); бурулька — icicle;
шпарко — швидко; аркан — гуцульський танок; гугнявити —
говорити нерозбірливо, крізь ніс (snuffle); борошно — мука.

СНІЖИНКИ

Сніжинки, сніжинки, сніжинки
Розсипала всюди зима.
І жадної в лісі стежинки
Від нашої хати нема.

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

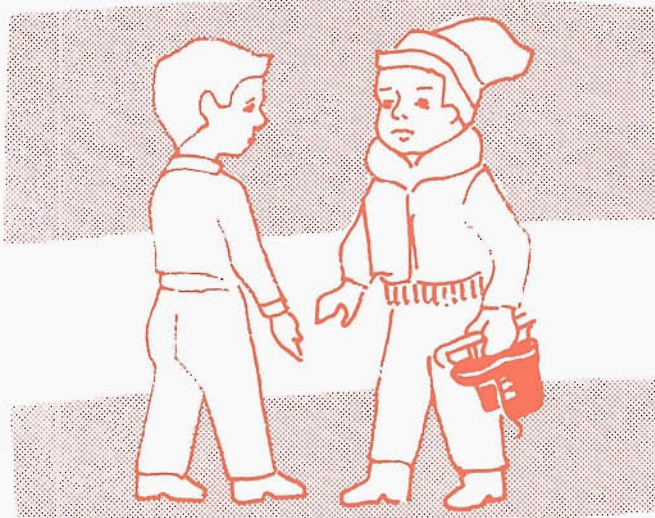
Розгулявсь морозом лютий.
Довго тут йому не бути.
Це тому він так лютує,
Бо весну вже носом чує.

А вона — чи ж хтось не знає!
Кожний лютий подолає.

За вікном зима лютує.
На шибках мороз малює —
Отакий мистець! — знадвору
Малював у хаті взори.

Крізь вікно — ну ж як то можна?!
Ціла вулиця порожня.

Всі морозу полякались —
По хатах усі сховались.
У садку дерева голі.
В хаті нудиться Микола.

Раптом: дзень! — дзвінок озвався.
Мить! — і вже Івась вітався.

— Ідемо ковзатись, друже!
Кажуть, лід чудесний дуже.
Одягай — та тільки хутко! —
Теплу шапку, теплу куртку.

Чи ж боятись нам погоди:
Як з козацького ми роду!

Лютувати — сердитися; подолати — перемогти, побороти; знадвору — on outside; взір, мн. взори — візерунок (design); нудьгувати — to feel lonesome; ковзатись — гуляти на ковзанах по льоду (ковзани — skates).

ЮВІЛЕЙ 80-ЛІТТЯ ДИТЯЧОГО ПИСЬМЕННИКА РОМАНА ЗАВАДОВИЧА

День Святого Миколая має особливе значення в житті дитячого письменника й співредактора „Веселки” Романа Завадовича. Поет народився 18-го грудня 1903 р., а 15-го грудня 1920 р. написав перший свій вірш для дітей п.з. „Святий Миколай”. Цей вірш був надрукований у грудневому числі львівського дитячого журналу „Світ Дитини”.

У грудні м.р. сповнилося Р. Завадовичеві 80 років життя і 63 роки письменницької праці для дітей і молоді. З тієї нагоди „Літературний Фонд творів Романа Завадовича” в Чикаго, де поет проживає довгі роки, врочисто відзначив ці роковини. У газеті „Свобода” появилася привіт Ювілятові з його портретом та по-мистецьки виконаним орнаментом. Цей привіт підписали: „Літературний Фонд творів Р. Завадовича”, та 15 шкіл, установ, товариств і організацій із Чикаго. У „Свободі” були поміщені дві статті про Ювілята.

Несподіванкою для Ювілята був влаштований в Чикаго вечір Святого Миколая. Гостина Угодника відбулася на сцені, що зображала напочатку зелений ліс і хатку Гоци Драли. П'єску написала Галя Заяць. Виконали цю сценку учні школи народного танку. Гоца вийшла на подвір'я з мітелкою. Вона вивела танець. Після того на сцену виходили різні пожильці лісу — метелики, польові коники-стрибунці, лисичка, зайчиха з зайченятами. Грибки провели бій з мухоморами. Виступали навіть каплини води. Чортики намагалися не допустити гномика Ромтомтомика до Гоциної

хатки, але господиня прогнала їх мітелкою. Потім зелений ліс замінився на зимовий. На сцені виступали лісові звірі.

Ювілят отримав у подарунку від Святого Миколая великий 11-ти томний словник української мови та численні привіти з малюнками від шкіл і молодечих організацій з Чикаго, Нью Йорку, Філядельфії, Клівленду, Лос Анжелесу, Ньюарку, Ірвінгтону, Йонкерсу, Пассейку. В листах діти писали, які книжки авторства Р. Завадовича мають у своїх бібліотеках, які його твори читають у школі, що їм найбільше подобається.

„Рідна Школа” у Філядельфії прислала віршований привіт від 5-ої класи з учителькою:

З юних літ працював для свого народу
Наш Достойний Діяч, Завадович Роман,
Все життя посвятив боротьбі за свободу,
Для України віддав весь свій труд і талант.
І тому ми сьогодні у цю величну днину
Для Вас, Ювіляте, складаєм привіт,
Хай радість Вам квітне у кожному хвилину,
А Бог береже Вас до сто довгих літ.

На день перед тим учні суботньої школи в Чикаго поставили різдвяну сценку Р. Завадовича „До Вифлеєму”, яка була друкована в „Веселці”.

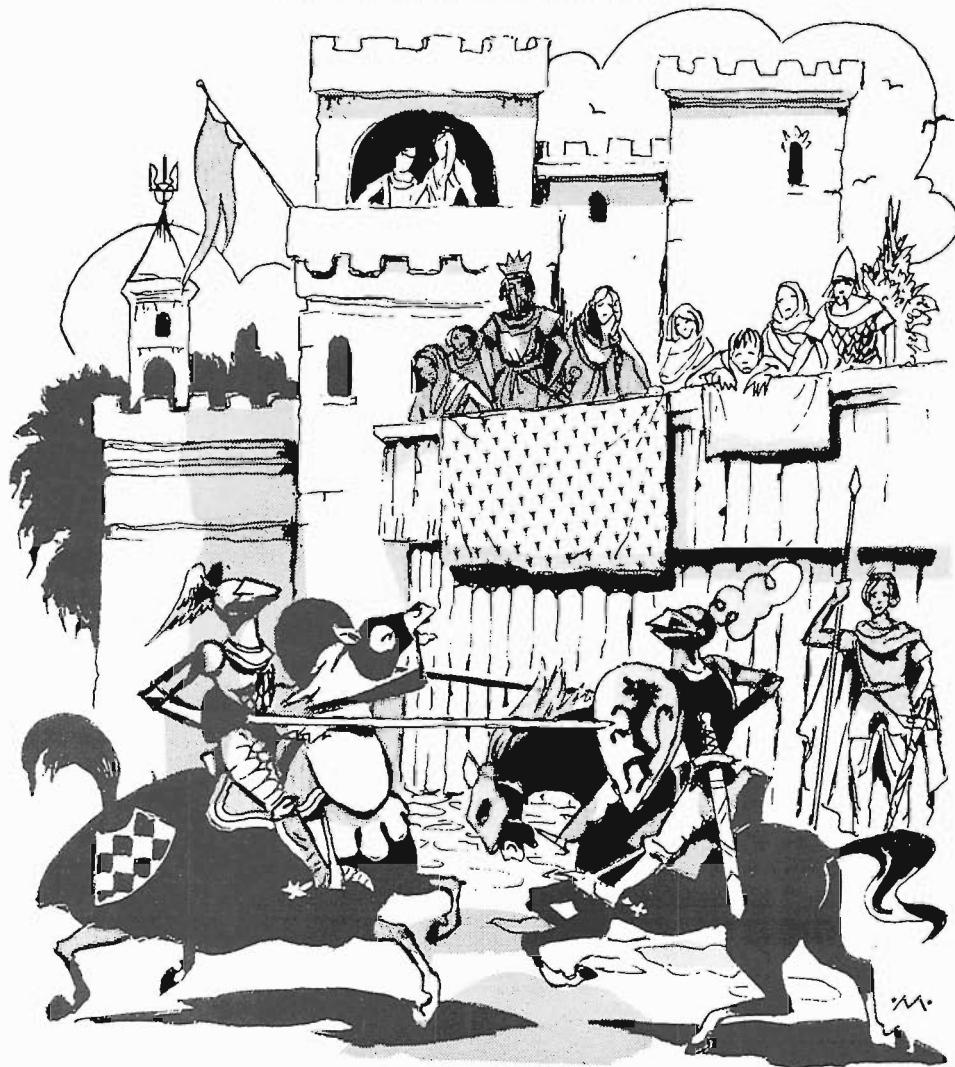
Хто з дітей-читачів „Веселки” не мав нагоди привітати Ювілята, хай зробить це якнайшвидше. Його адреса:

Roman Zawadowycz
831 N. Maplewood Ave
Chicago, Ill. 60622

В. Б.

КНЯЗІВНА В ПОЛОТНЯНІМ УБРАННІ

(Ілюстрації Михайла Михалевича)

На дворі галицького володаря завжди було весело й гучно. Відбувалися лицарські турніри, великі полювання, бенкети. З такої нагоди приїжджали з усієї Європи шляхетні молодці — короленки, княженки, сини графів і баронів, щоб похвалитись у турнірах своїми лицарськими здібностями. Та й знали молоді лицарі, що немає ніде таких пишних розваг, таких смаковитих страв і напитків, як на дворах українських князів у Києві та в Галичі.

І ось тепер галицький володар запросив гостей на турнір з нагородами для переможців. А перший переможець мав собі вибрати з-поміж князівен — дружину.

Князівни вже заздалегідь виготовляли собі убрання. Любомира замовила собі в перського купця зеленого кашміру. Роксоляна купила у грека золотої парчі, а тільки наймолодша Доброслава не знала, який убір собі пошити. І ось вдалася вона до своєї няні, старенької Зиновії, по пораду.

— Як схочеш, доню, послухати моєї ради, — мовила Зиновія, — то я тобі справлю такий гарний убір, який найбільше тобі личить. Ти ж струнка чорнявка з синіми очима, гарна, як мальована! Тобі не треба ні золота, ні шовків, бо твоя краса їх затьмарить. Я маю в скрині сувій нашого чудового льняного полотна — такого тоненького і біленького, як сніг. Я підберу дівчат-вишивальниць, і вони вишиють та вигаптують такі вигадливі взори, що ти виглядатимеш, як польова квітка!

— Ох, няню! Яка ти добра і розумна! Ти знаєш, що я не кохаюся в шовках та оксамитах. Та й які ж незугарні й важкі золототкані одяги! А білий колір так мені личить!

Уже небагато днів залишалося до турніру. Убори Любомири і Роксоляни вже були готові, і князівни зчаста примірювали їх перед дзеркалом і пишалися одна перед одною своєю вродою і одягом. Вони глумливо споглядали на засмучену

Доброславу. А смутилася вона, бо хоч і як поспішали вишивальниці, то роботи було ще багато.

Почали з'їздитися гості на турнір.

— Як там, Доброславо, з твоїм убранням? Мабуть, воно дуже пишне, коли так довго й у таємниці його шиєш? То бодай скажи, з якого оксамиту чи шовку воно буде? — питали сестри.

— Воно ні не з оксамиту чи шовку, а з полотна! — відповіла Доброслава.

— З полотна! — вигукнули обидві старші князівни. — Чи ти з глузду з'їхала? Як же так, на князівський бенкет ти хочеш одягнутися як ізгойка? Ха-ха-ха!

Вони поділилися такою новиною з іншими князівнами, що прибули вже з батьками на турнір.

Турнір відбувався на замковому майдані. Довкола, на підвищеннях, застелених килимами, сиділи закордонні гості — князі, дами, бояри. Між ними сидів галицький володар зі старими лицарями, які мали присудити нагороди переможцям. Ззаду за гістьми сиділи і стояли княжі дружинники.

Лицарі на конях переганялися, дужалися, метали списами і дисками, а найбільше змагань було в кінних герцях із ратищами. Найбільше перемог здобули три лицарі — з Бранденбургії, Молдавії та Фляндрії. Під кінець турніру їм трьом треба було ще змагатися за перше місце. Після завзятої боротьби переміг вродливий фляндрівський престолонаслідник, синьоокий красень з хвилястим руським волоссям.

Того ж дня ввечері відбувся величавий бенкет, на якому мали представити переможця князівнам. Замкова заля блистіла золотом і кришталями, грала найкраща оркестра скоморохів.

На даний знак володаря, всі гості усталися колом, а двірські дами приводили по черзі князів. Низько схилив голову фляндрівський король перед Людмилою, перед Роксоляною його капелюх зі струсиним пір'ям замітав підлогу, але, коли ввели Доброславу, лицар геть забув двірську етикету і стояв, мов укопаний.

Доброслава зчервоніла з сорому й образи, а між гістьми почулися притишені смішки. Обидві

старші сестри глянули одна на одну, мовляв, наша ізгойка обсміяла саму себе. Та лицар уже спохватився і став перед Доброславою на коліна. Музика заграла славень і перейшла до танцю. Фляндрійський короленько тим часом підвівся, подав Доброславі рамено та повів її в першій парі в танок. Усі зацікавилися з дива, але вже настала пора уставлятися в пари. Стало всім ясно, що короленько вибрав Доброславу.

Після танцю короленько підвів Доброславу до її батька просити дозволу повінчатися з нею.

Галицький володар запитав: — А скажи, будь ласка, лицарю, чому ти вибрав мою наймолодшу доню за дружину?

Короленько відповів: Всім може бути дивно, коли я скажу: у виборі допоміг мені убір князівни Доброслави!

— Як це? Та ж її убір був зовсім скромний. Та ж він був полотняний! — посипалися з усіх сторін здивовані питання.

— Якраз тому, мої дорогі! У нас, у Фляндрії, на

великі урочистості завжди одягають наш освячений предками убір з тонкими мереживами. А тут серед усього жіноцтва побачив я тільки одну князівну Доброславу у вашій чудовій вишивці ручної роботи. Захоплений її вродою і прив'язанням до тутешніх звичаїв, я вирішив, що з неї буде найкраща королева Фляндрії.

Зредагував М. М.

Пояснення — словничок: **убір, убрання** — dress; **гучно** — голосно, шумно (loudly, noisily); **здібність** — ability; **турнір** — лицарське змагання (tourney, tournament); **кашмір** — матерія з тонкої вовни; **парча** — шовкова тканина з блискучими нитками; **затмарити** — to darken, to overshadow; **п'яний** або **лляний** — of flax, linen; **сுவій** — згорток (roll); **вишивальниця** — embroideress; **узір** (для вишивання) — design; **врода** — краса (beauty); **гумливий** — mocking, jeering; **ізгой** — володар, прогнаний зі свого краю; **метати** — кидати; **ратище** — спис (lance, spear); **Фляндрія** — так у середніх віках називалася північна Франція та Бельгія; **етикета** — приписи і звичаї при шляхетських дворах (etiquette); **образа** — зневага (insult, affront); **осміяти** — to ridicule; **славень** — пісня на честь князя-володаря; **спохватитися** — to bethink oneself; **мереживо** — lace.

„НЕ БОЮСЬ”

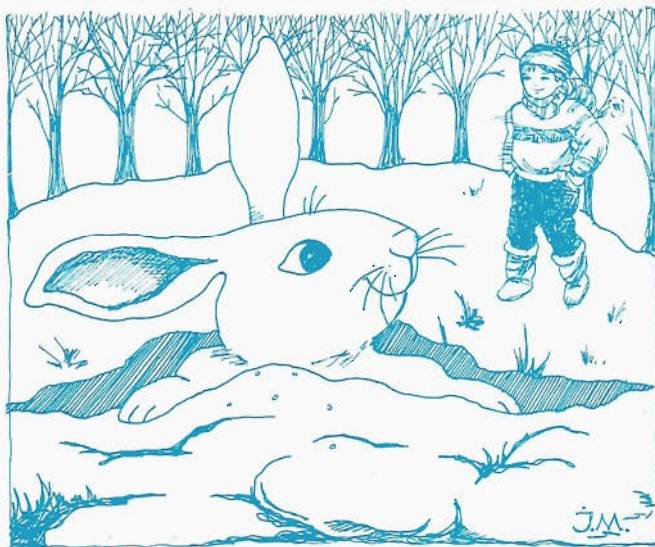
(Ілюстрація Ірини Молодецької)

Лісом-трісом зайчик біг
Та й запався в яму, в сніг...

— Ой, загину, пропаду:
Йде он хлопець, на біду!

Глянув ще раз: — Ні, не так!
Не боюсь, бо це — новак!

Р.З.

Ліс-тріс — тут: безлисті дерева і сухе гілля в зимовому лісі.

ПТАШКИ В ПІДВАЛІ

В нашій підвалі стоїть ogrivальна газова піч, котел з гарячою водою, машина для прання та сушення білизни та скриня для майстерського приладдя.

Торік з'явився в підвалі пташок. Ми питали самі себе, звідки він там узявся і куди дістався до підвалу, що має кам'яні стіни, залізні двері і скляні бльоки в вікнах. Пташок літав попід стелею або бив крильцями до вікон. Ми відчинили двері з підвалу до заднього ганку, там відчинили вікно. Пташок побачив світло і полетів на волю.

За кілька місяців я пішла до підвалу по граблі. Знов побачила пташку, що літала з кутка в кутку. Я пішла нагору і розповіла мамі та братаві, що в підвалі знов маємо гостя.

Коли ми випустили його на волю, брат сказав: „Ми мусимо довідатися, куди пташки приходять до нашого підвалу”. Він ходив по підвалі, заглядав у всі кутики, потім оглядав вікна знадвору. Але таємниця залишилася нерозгадана.

У грудні почалася зима. То була не будь-яка зима. Писали газети і повідомляла телевізія, що такого морозу ще не записала історія нашого міста.

Одного ранку я пішла до поштової скриньки кинути листа. Вийшовши поза фіртку, я мимоволі підняла погляд на дах нашого дому: чи багато напало там снігу. І я побачила на краю комина кілька пташат, що сиділи разом одно коло одного. Коли я вернулася додому, то розповіла мамі та братаві про пташок на комині. Брат вийшов зі мною на двір подивитися, що пташки там роблять. Тоді брат сказав: „Вони гріються тим теплом, що виходить з комина”.

За кілька днів у нашій підвалі знов з'явився пташок. Сумно сидів на дерев'яній скрині, немов тяжко було йому підлетіти, але коли я до нього хотіла підійти, він тяжкувато піднявся на крилах і сів на рурі під стелею. Ми покищо його не тривожили. Пішли до кухні і знов стали міркувати, як попадаються пташки до нашого підвалу.

І раптом мама сказала: „Мені здається, що я вже розгадала нашу таємницю”. Ми дуже зацікавилися. Мама пішла з нами до підвалу і почала розповідати:

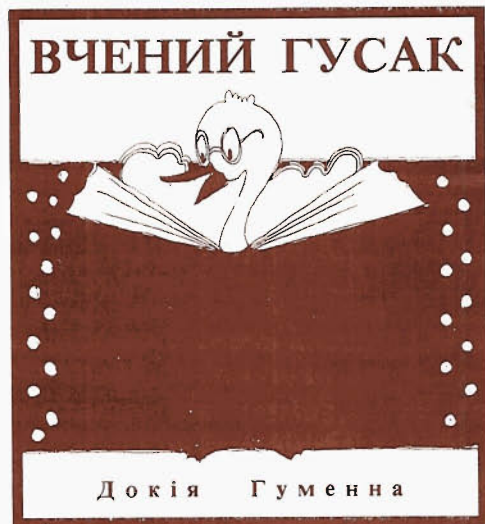
— Пташки сидять на комині і гріються в теплі, що з нього виходить. Але разом з теплом виходить і спалений газ. Пташка, що занадто присунулася до отвору, запаморочується, втрачає притомність і падає у комин. Але не гине, бо з комина вона попадає в грубу руру, якою іде спалений газ з печі. В рурі в одному місці є отвір для свіжого повітря, яке помагає газові вийти швидше в комин і надвір. Попавши в цей отвір, пташка випадає з рури, падає на підвал і там поволі приходиться до притомності.

Наша розумна мама! Вона перша розгадала таємницю, а ми з братом потім лише перевірили, що справді так було.

Можливо, що й надалі пташки будуть падати до нашого підвалу, поки брат не накриє отвору комина дротяною сіткою. Взимі це не добре робити, але вліті сітка напевно буде.

Мартуся Хміль

Підвал — basement; приладдя — accessories; граблі — rake; запаморочити — to gidge, to dizzy.

КАЗКА ПРО „ВЧЕНОГО ГУСАКА”

У видавництві „Гурток Прихильників Української Дитини” (Торонто, Канада) третім випуском серії „Світ Дитини” вийшла казка для дітей молодшого і середнього віку п.з. „Вчений гусак” Докії Гуменної.

У казці зображена приятель дівчинки Галі з загубленим гусеням Васильком, яким вона заопікувалася. Василько спав у кабінеті Галиного тата, який був інженером-винахідником. Гусеня приглядалося не раз його праці. Коли Василько підріс, Галя брала його до школи, де він потайки перед учителькою прислухався лекціям. Раз учителька побачила його і прогнала з класу. Василько пішов у світ. Галя побивалася за ним, але не могла його віднайти. Тато сконструував доні одяг-парашут, яким вона могла літати, куди бажала. Так Галя віднайшла свого пропавшого друга. Василько теж став винахідником і побудував чародійний апарат комп'ютор-телевізор. Дружба Галі з Васильком відновилася й вони відвідували одне одного.

Книжечка має 20 сторін друку. Прикрашена повнокольоровими ілюстраціями Христі Котович, яка виконала теж обкладинку.

Адреса видавництва: Children's Care Group
16 Rivercrest Road
Toronto, Ont. M6S 4H3 Canada

В. Б.

ЩО ЇСТЬ МІЛЬ?

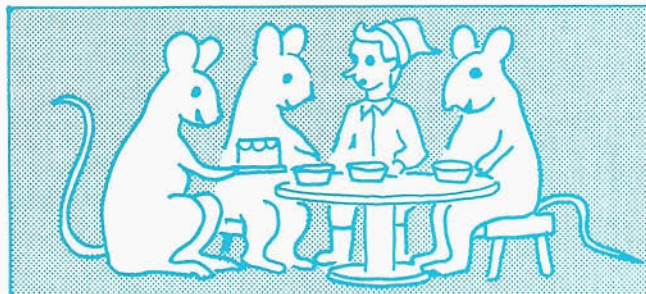
Антін запитав товаришів, котра комаха потребує найменше їсти.

Довго думали хлопці, врешті один каже:

— Напевно міль, бо міль їсть лише самі дірки.

Міль — clothes-moth

Гоца Двудла

Гномик вчора був в гостині
В Кришки мишки-господині.

Хоч не був голодний, зрання
Йде до Гоци на снідання.

— Маю буряка одного,
Борщика зварю смачного.

Гномик скрививсь: — Я гадаю,
Смаку я на борщ не маю.

— До полудня почекай,
Капусняк зварю ай-ай!

Миски гном не доторкнувся,
Ще й плечима обернувся.

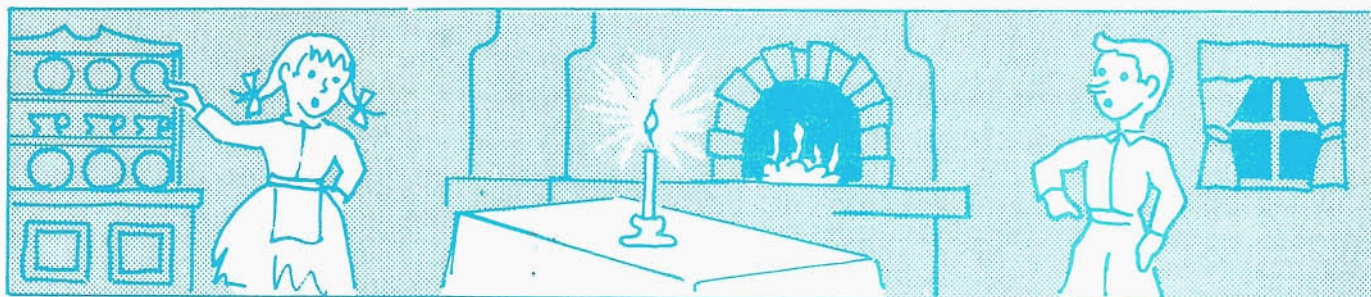

А надвечір Гоца мила
Кашку з молоком зварила.

Язика гном замочив,
Кашки їсти не хотів.

Тільки Гоца борщик з'їла
Капусняком закусила...

Молочком усмак запила —
І вечері не варила.

Врешті гномик зголоднів:
— Щось би, Гоцо, я вже з'їв!..

— Голодом ти не журись,
Замість їсти — йди проспись!